

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 628/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Suomen rajaturvallisuuden parantamisesta ja Puolan tukemisesta kriisin keskellä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Petri Hurun /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 628/2021 vp:

Millä konkreettisilla toimilla Suomi parantaa rajaturvallisuuttaan ja varautuu suuren siirtolais määrän torjumiseen, erityisesti tilanteessa, jossa maahan pyritään voimakeinoin ja

millä keinoin Suomi osoittaa tukensa erityisesti Puolalle, joka suojelee tällä hetkellä omien rajojensa lisäksi koko EU-aluetta hybridihyökkäykseltä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomessa on laadittu sekä valtakunnalliset että alueelliset suunnitelmat laajamittaiseen maahantuloon varautumiseksi vuosina 2015 - 2016 Pohjois-Suomessa tapahtuneen siirtolaisilmiön jälkeen. Suunnitelmat on laadittu viranomaisyhteistyössä ja ne käsittävät sisäministeriön, Rajavartiolaitoksen, Maahanmuuttoviraston ja poliisin vastuulle kuuluvat kokonaisuudet. Suunnitelmat sisältävät myös Euroopan raja- ja merivartioviraston (Frontex) avun vastaanottamisen sekä perinteisissä yhteisoperaatioissa että nopeassa rajainterventiossa. Lisäksi Rajavartiolaitos on laatinut suunnitelmat sisärajalvalvonnan palauttamiseksi tarvittaessa. Suunnitelmia on päivitetty vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia ja niitä on testattu vuosittain harjoituksissa. Sisärajalvalvonnan palauttamissuunnitelma on toimeenpantu viimeksi COVID-19 -pandemian yhteydessä. Viranomaisten suunnitelmissa on huomioitu myös mahdollinen voimakeinojen avulla tapahtuva maahan pyrkiminen.

Vuonna 2018 järjestettiin Maahanmuuttoviraston johtamana järjestelykeskuksen perustamista ja toimintaa kehittävä harjoitus. Harjoitus toimeenpantiin moniviranomaisyhteistyössä. Vuonna 2019 harjoiteltiin Rajavartiolaitoksen johdolla tilanteenmukaista toimintaa ministeriö-, keskus-, hallinto- ja aluetasoilla. Rajavartiolaitoksessa on lisäksi vuosittain harjoiteltu laajamittaiseen maahantuloon liittyvien valmiussuunnitelmien mukaista toimintaa alueellisella tasolla. Vuoden 2020 alussa Frontex järjesti Suomessa harjoituksen, jossa testattiin Suomen valmiutta vastata laajamittaiseen maahantuloon ja arvioitiin siihen liittyviä haavoittuvuuksia. Rajavartiolaitos ja Maa-

hanmuuttovirasto osallistuivat harjoitukseen. Laittoman maahantulon hallintaan keskittyvä moniviranomaisharjoitus toteutettiin Rajavartiolaitoksen johdolla marraskuussa 2021. Vastaavia kansallisia ja kansainvälisiä harjoituksia on suunniteltu myös vuosille 2022 ja 2023.

Mahdollisessa laajamittaisen maahantulon tilanteessa ministeriöt ja viranomaiset toimisivat voimassa olevan lainsäädännön ja laajamittaisen maahantulon hallintaa koskevien suunnitelmien mukaisesti. Viranomaiset ohjaisivat maahantulijat hallitusti käännitys-, turvapaikka- ja esitutkimustaprosesseihin. Laajamittaisen maahantulon tilanteessa valtioneuvoston päätöksellä voitaisiin perustaa järjestely- ja vastaanottokeskuksia, joissa maahantulijoiden rekisteröinti toteutettaisiin.

Laajamittaisen maahantulon tilanteen hallinnan niin edellyttäessä Suomi voisi myös rajoittaa rajaliikennettä ja sulkea rajanylityspaikkoja. Rajavartiolain (578/2005) 16 §:n mukaan valtioneuvosto voi päättää rajanylityspaikan sulkemisesta määräajaksi tai toistaiseksi, jos sulkeminen on välttämätöntä vakavan yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan uhan torjumiseksi. Sisäministeriö päättää tarvittavista välittömistä toimenpiteistä, kunnes valtioneuvosto ratkaisee asian. Rajanylityspaikan sulkemisella ei saa estää Suomen kansalaiselle kuuluvaa oikeutta saapua maahan tai jokaisen oikeutta lähteä maasta eikä loukata vapaata liikkuvuutta koskevan Euroopan unionin lainsäädännön piiriin kuuluvien henkilöiden oikeuksia eikä kenenkään oikeutta kansainvälisen suojelun saamiseen. Lisäksi rajavartiolain 30 a §:n mukaan rajanylityspaikalla voidaan rajaliikenteen ja rajatarkastusten sujuvuuden helpottamiseksi rajoittaa liikkumista ajallisesti.

Laajamittaisen maahantulon tilanteessa Suomi voisi pyytää myös Frontexin nopean rajaintervention käynnistämistä ulkorajallaan. Suomi voisi saada EU:n kautta myös materiaalitukea kuten telttoja ja suojavälineitä sekä rahoitustukea.

Hallitus on tehnyt ja on edelleen valmistelemassa toimenpiteitä vahvistaakseen Suomen varautumista laajamittaiseen maahantuloon. Hallitus on jo aiemmin pannut vireille valmiuslain muutosta koskevan hankkeen, jossa on tarkoitus käsitellä myös laajamittaista maahantuloa ja hybridivaikuttamista maahantulijoita ohjaamalla. Lisäksi hallitus on antanut eduskunnalle 7.10.2021 esityksen kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamiseksi. Ehdotuksessa lakia muutettaisiin muun muassa siten, että Maahanmuuttovirastolle keskitettäisiin vastuu siitä valmiussuunnittelusta, joka koskee vastaanottopalveluiden järjestämistä laajamittaisen maahantulon tilanteessa.

Sisäministeriössä on parhaillaan valmisteilla kahteen eri kokonaisuuteen liittyviä lakimuutoksia, jotka tukisivat valmiutta laajamittaisen maahantulon tilanteessa. Valmistelussa on ehdotus liittyen lakiin säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottotoyksiköistä, mikä mahdollistaisi säilöönottokapasiteetin nykyistä nopeamman laajentamisen. Sisäministeriössä valmistellaan myös säännöksiä, jotka liittyvät Euroopan unionin turvapaikkaviraston tuen käyttämiseen laaja-

mittaisen maahantulon tilanteessa. Edellä mainittuja kokonaisuuksia koskevat hallituksen esitykset on tarkoitus antaa eduskunnalle alkuvuodesta 2022. Lisäksi sisäministeriö on 24.11.2021 asettanut hankkeen arvioimaan lainsäädännön mahdollisia muutostarpeita varautumiseksi muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridivaikuttamiseen.

EU:ssa on jo pitkään ollut vireillä maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistus, jolla järjestelmää pyritään kriisivuosien 2015-2016 jälkeen tekemään kestävämmäksi ja tehokkaammaksi. Komissio antoi 23.9.2020 kokonaisvaltaisen tiedonannon ja liitteenä viisi säädösehdotusta uudistuksen käynnistämiseksi uudelleen. Lisäksi aiempia ehdotuksia jätettiin sellaisenaan pöydälle jatkon neuvotteluiden pohjaksi, hyödyntäen jo saavutetun yhteisymmärryksen. EU:n komissio on antamassa joulukuussa myös Schengenin rajasäännöstöä koskevan uudistamisehdotuksen, jossa huomioidaan hybridivaikuttamistilanteet. Suomi tukee EU-säännösten uudistamista.

Suomi on yhdessä muiden EU-maiden kanssa useaan otteeseen tiukasti tuominnut sen, että Valko-Venäjän toimesta on kohdistettu Latviaan, Liettuaan ja Puolaan laitonta maahantuloa, jonka tavoitteena on horjuttaa näiden maiden sisäistä turvallisuutta ja yleistä järjestystä. Suomi voi tukea muita EU:n jäsenvaltioita esimerkiksi ulkorajavalvonnan tehostamisessa tai turvapaikanhakijoiden vastaanottamisessa sekä turvapaikkahakemusten käsittelyssä Euroopan raja- ja merivartiostorasto Frontexin tai Euroopan turvapaikkatukivirasto EASO:n koordinoiman operatiivisen tuen kautta. Toistaiseksi Puola ei ole pyytänyt EU:lta tällaista tukea. Mikäli Puola pyytäisi tukea EU:n virastojen kautta tai kahdenvälisesti, Suomi arvioisi mahdollisuudet antaa pyydettyä tukea Puolalle.

Hallitus suhtautuu tilanteeseen äärimmäisen vakavasti. Koska akuutti hybridivaikuttaminen kohdistuu koko Euroopan unioniin, ratkaisuja on haettava myös ja ensisijaisesti EU-tasolla. Hallitus osallistuu tähän aktiivisessa yhteistyössä toisten jäsenvaltioiden kanssa. On myös muistettava, että hybridivaikuttamiseen vastataan lainsäädännön ja operatiivisten toimien lisäksi ulkopoliittikan ja diplomatian keinoin.

Helsingissä 2.12.2021

Sisäministeri Krista Mikkonen